

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ,
ІНЖЕНЕРІЇ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ Т.В.Дудар
« _____ » _____ 2022 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 101 «ЕКОЛОГІЯ»,
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА»

Тема: «Стан та перспективи розвитку сфери екологічного супроводу підприємств в Україні»

Виконавець: студент групи ЕК-401Б Мащенко-Костенецький Артем Олексійович
(студент, група, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник: кандидат біологічних наук, доцент Падун Алла Олексіївна
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Нормоконтролер:

_____ (підпис)

Явнюк А. А.
(П.І.Б.)

КИЇВ 2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет екологічної безпеки, інженерії та технологій

Кафедра екології

Спеціальність, освітньо-професійна програма: спеціальність 101 «Екологія»,
ОПП «Екологія та охорона навколишнього середовища»

(шифр, найменування)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Дудар Т.В.

«_____» _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Мащенко-Костенецького Артема Олексійовича

1. Тема роботи «Стан та перспективи розвитку сфери екологічного супроводу підприємств в Україні» затверджена наказом ректора від «18» квітня 2022 р. №388/ст.
2. Термін виконання роботи: з 23.05.2022 р. по 19.06.2022 р.
3. Вихідні дані роботи: літературні джерела, матеріали отримані під час проходження екологічної практики, аналіз літературних даних та законодавчих документів.
4. Зміст пояснювальної записки: вступ, екологічний розвиток об'єктів господарювання, екологічний супровід підприємства в Україні: стан та перспективи, висновки.
5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу: таблиці, рисунки.

6. Календарний план-графік

№ з/п	Завдання	Термін Виконання	Підпис керівника
1	Затвердження наказом теми дипломної роботи	18.04.2022	
2	Обґрунтування вибору теми	18.04-20.04.2022	
3	Складання календарного плану дипломної роботи	21.04.2022	
4	Опрацювання літературних джерел	22.04-30.04.2022	
5	Систематизація та аналіз літературних даних	1.05-15.05.2022	
6	Обробка та оформлення вихідних матеріалів (зведення у таблиці, оформлення рисунків)	16.05-1.06.2022	
7	Оформлення дипломної роботи згідно вимог діючих стандартів	2.06.2022	
8	Попередній захист дипломної роботи	8.06.2022	
9	Підготовка дипломної роботи, презентації та супроводжувальних документів до захисту	9.06 -12.06.2022	
10	Захист дипломної роботи	16.06.2022	

7. Дата видачі завдання: «___» _____ 2022 р.

Керівник дипломної роботи : _____ Падун А. О.
 (підпис керівника) (П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання: _____
 (підпис випускника) (П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи «Стан та перспективи розвитку сфери екологічного супроводу підприємств в Україні»: 42 с., 8 рис., 3 табл., 26 літературних джерел.

Об'єкт дослідження: екологічний супровід діяльності об'єктів господарювання.

Предмет дослідження: сфера екологічного супроводу підприємств в Україні.

Мета роботи: дослідити сучасні особливості сфери екологічного супроводу діяльності об'єктів господарювання в Україні.

Методи дослідження: – аналіз наукової літератури та узагальнення науково-теоретичних і експериментальних даних.

В дипломній роботі визначено категорії та види екологічного супроводу, що існують в Україні та проаналізована діяльність та послуги, що надають 15 компаній, що функціонували станом на початок 2022 року котрі мають акредитованих фахівців, які пропонують індивідуальне обслуговування на засадах екологічного аутсорсингу, інжинірингу або консалтингу і визначено перепони та перспективи розвитку цієї сфери.

ЕКОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД, ЕКОЛОГІЧНІ ПОСЛУГИ, АУТСОРСІНГ,
ЕКОЛОГІЧНИЙ ІНЖЕНЕРІНГ, ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНСАЛТІНГ, ЕКОЛОГІЧНА
БЕЗПЕКА, ЕКОЛОГІЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Екологічний розвиток об'єктів господарювання.....	8
1.1. Підприємство, як складова соціо-еколого-економічної системи	8
1.2. Особливості екологізації підприємства	12
РОЗДІЛ 2. Екологічний супровід підприємства в Україні.....	18
2.1. Сфера екологічного супроводу в Україні	18
2.3. Стан та особливості функціонування екологічного супроводу підприємств в Україні.....	22
2.2. Аутсорсинг в Україні та світі.....	27
2.4. Тенденції розвитку сфери екологічного супроводу в Україні.....	34
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ..	39
ДОДАТКИ.....	42

ВСТУП

Актуальність теми. Інтенсифікація виробничих процесів та деградація природно-ресурсного потенціалу, сировинна спрямованість економіки є причиною загострення та поглиблення екологічних проблем. Саме тому особливо актуальним сьогодні є екологізація виробництва. Для забезпечення балансу між екологічними вимогами та інтересами підприємств при умові посиленням жорсткості екологічного законодавства як в міжнародному бізнесі, так і в Україні, необхідно практично забезпечити екологічний супровід виробничої діяльності.

Українське екологічне законодавство визначає, що всі суб'єкти господарювання повинні дотримуватись норм екологічної безпеки при обов'язковій наявності пакета екологічної документації у підприємства. Відсутність дозвільних та екологічних документів є порушенням екологічного законодавства і тягне за собою, як наслідки накладання штрафів і інші санкції від органів контролю, що можуть включати зупинку роботи підприємства, а це реальні збитки як для малого так і для середнього чи навіть для великого бізнесу.

Екологічний супровід підприємства це послуга, що передбачає повну чи разову передачу функцій адміністрування природокористування та екологічної звітності. Підприємство шляхом укладання договору про співпрацю може забезпечити безперервний моніторинг змін екологічного законодавства, швидко реагувати на виклики і проблеми, а також вчасно та якісно виконувати вимоги екобезпеки відповідно до діяльності.

В Україні розвиток сфери екологічного супроводу може забезпечити швидко та ефективно екологізацію промислового виробництва, а саме послуги від проектування до впровадження і підтримки готового продукту, за рахунок професіоналізму структур котрі забезпечать за такими категоріями: екологічні послуги при аудиті, проектування та експертиза, водокористування, охорона атмосферного повітря, поводження з відходами та ін.

Проте, більшість підприємств звертається до підрядних організацій у сфері екології тільки після виявлених порушень екологічною інспекцією та накладених багатотисячних штрафів.

Зважаючи на це, більш ефективно і менш затратно укласти договір на комплексне екологічне обслуговування (екологічний аутсорсинг) з перевіреним підприємством. Це забезпечить те, що чергова екологічна інспекційна перевірка пройде безболісно.

Мета і завдання виконання дипломної роботи.

Мета роботи – дослідити сучасні особливості сфери екологічного супроводу діяльності об'єктів господарювання в Україні.

Завдання роботи:

1. З'ясувати особливості відповідності діяльності сучасних об'єктів господарювання вимогам екологічної безпеки.
2. Охарактеризувати сферу екологічного супроводу підприємств в Україні.
3. Визначити переваги та перепони у розвитку сфери екологічного супроводу підприємств в Україні.

Об'єкт дослідження: екологічний супровід діяльності об'єктів господарювання.

Предмет дослідження: сфера екологічного супроводу підприємств в Україні.

Методи дослідження – аналіз наукової літератури та узагальнення науково-теоретичних і експериментальних даних.

Особистий внесок випускника: в дипломній роботі визначено категорії та види екологічного супроводу, що існують в Україні та проаналізована діяльність та послуги, що надають 15 компаній, що функціонували станом на початок 2022 року котрі мають акредитованих фахівців, які пропонують індивідуальне обслуговування на засадах екологічного аутсорсингу, інжинірингу або консалтингу і визначено перепони та перспективи розвитку цієї сфери.

РОЗДІЛ 1.

ЕКОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ОБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Підприємство, як складова соціо-еколого-економічної системи

Сучасна екологічна політика є складовою державної соціально-економічної та характеризує напрямки, прийоми, форми та методи регулювання соціально-екологічних процесів і у кінцевому підсумку визначає природоохоронну відповідальність в діяльності підприємств. Необхідно формувати на державному рівні принципово нову державну екологічну політику, виходячи з пріоритетів і цілей сталого екологічного й соціально-економічного розвитку. Необхідно шукати та впроваджувати нові форми екологічної орієнтації економіки, забезпечення нормативів екологічної безпеки і відповідно розвивати екологізацію виробництва.

Слід зазначити, що практично всі європейські, американські та азіатські промислові компанії за останні десятиліття створили і сертифікували системи екологічного управління. Це свідчить про те, що дотримання екологічної політики та сертифікація стали одним з основних ринкових інструментів.

Особливе місце у забезпеченні балансу між господарюванням та життєвим займає актуальна для українських підприємств проблема екологізації виробництва. Вдосконалення виробництва вимагає створення дієвих механізмів регулювання та стимулювання екологізації як на державному рівні, так і на рівні підприємства.

З урахуванням стану системи господарювання на державному рівні розвиток підприємств-природокористувачів повинен відбуватися за власною екологічною політикою за рахунок механізму удосконалення екологічного розвитку підприємства.

В сукупності з виробничими і соціальними процесами механізми удосконалення екологічного розвитку підприємства, як сукупність методів та інструментів управління, що організують, регулюють та координують процеси

природокористування, забезпечуючи належний рівень екологічності не тільки виробництва але й споживання, зберігаючи якість життєвого середовища.

До механізму управління еколого-економічної діяльності в соціумі відносять три основні підсистеми: еколого-економічна підсистема виробничої діяльності, організаційно- управлінська та соціальна (рис. 1.1.).

Рис. 1.1. Напрями та інструменти управління розвитком підприємства як соціо-еколого-економічною системою

В залежності від екополітики та поточного стану показників економічної діяльності підприємства визначається склад інструментів механізму управління підприємством.

Через систему природоохоронного законодавства, шляхом установлення нормативів, стандартів, регламентів для виробництва, технологій або викидів забруднювачів, прямих заборон, дозволів, ліцензій здійснюється адміністративне регулювання у природокористуванні, при якому встановлюють жорсткі рамки

негативного впливу на довкілля. Таке регулювання характеризується прямою дією на об'єкти господарювання, та надає дієвий поштовх розвитку у сфері охорони довкілля, раціонального природокористування через удосконалення існуючої нормативно-правової бази.

У соціально-економічному аспекті екологізація потребує переходу від витратного принципу, де ефективною є не лише фінансово-ресурсна, а перш за все природно-ресурсна складова.

Основою процесів господарювання мають бути ресурсозберігаючі методи, відмова від екстенсивного розширеного споживання природних ресурсів, отримання максимуму корисності за умов мінімального використання сировини і незначного порушення балансу функціонування навколишнього природного середовища середовища.

Загальний процес екологізації різноплановий процес впровадження систем технічних, управлінських та інших рішень, що дають змогу підвищувати ефективність використання природних ресурсів, поліпшувати чи зберігати якість довкілля на локальному, регіональному і глобальному рівнях.

Роль екологізації виробництва проявляється у наступних функції:

- відтворювальна, як можливості створення оптимальних умов для збереження та відтворення природного потенціалу;

- просторова, визначається науково-обґрунтованою системою екологічного районування, формуванням територіальних схем природокористування, виявленням розбіжностей усередині еколого-економічних районів та сприяє оптимізації розміщення продуктивних сил, збалансованому природокористуванню;

- соціально-екологічна пов'язана з формуванням екологічного світогляду та підвищення рівня екологічної культури населення та виробництва.

Значна роль в соціальній екологізації належить екологічному підприємству (рис.1.2), що функціонує за рахунок:

- використання спеціальної екологічно-безпечної техніки, приладів, пристроїв та апаратів для контролю стану довкілля та очищення скидів, викидів, відходів;
- розширене використання вторинних ресурсів і екологічне відтворення;
- використання ресурсозберігаючої техніки і технологій;
- виконання спеціалізованих екологічних послуг.

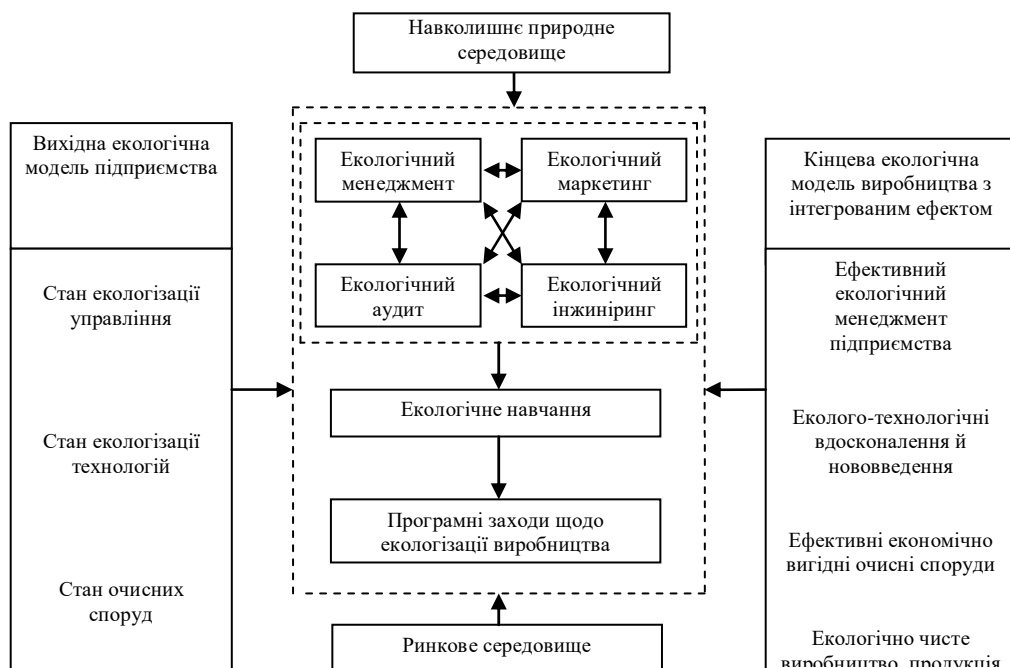

Рис. 1.2. Складові екологізації виробничої діяльності

Отже, екологізація – це процес постійної і послідовної розробки та впровадження у процес виробництва нових технологічних і управлінських рішень, які дають можливість підвищувати ефективність використання природних ресурсів із збереженням чи поліпшенням якості довкілля.

1.2. Особливості екологізації підприємства

Для вирішення проблем екологічної безпеки виробничої діяльності та збалансованого економічного розвитку необхідно вдосконалювати існуючий механізм господарювання та управління в межах підприємницької діяльності об'єктів господарювання.

На сучасному етапі економічного розвитку відбувається загострення та поглиблення екологічних проблем, котрі виникають як результат активізації та інтенсифікації впливу людини на навколишнє середовище. І хоча в Україні в останній час скоротилося виробництво все ж продовжується процес деградації природно-ресурсного потенціалу. Об'єктивна необхідність зважити на екологічні аспекти діяльності при здійсненні виробничої діяльності окремими економічними суб'єктами в умовах сталого розвитку збалансованого природокористування.

Економічна криза, сировинна спрямованість економіки, відсутність використання енергозощаджувальних та наукомістких технологій поглиблюють формування реальних та потенційних ризиків щодо ефективного виробництва.

Для українських підприємств-ресурсокористувачів надзвичайно актуальною є екологізації виробництва (рис. 1.3.)

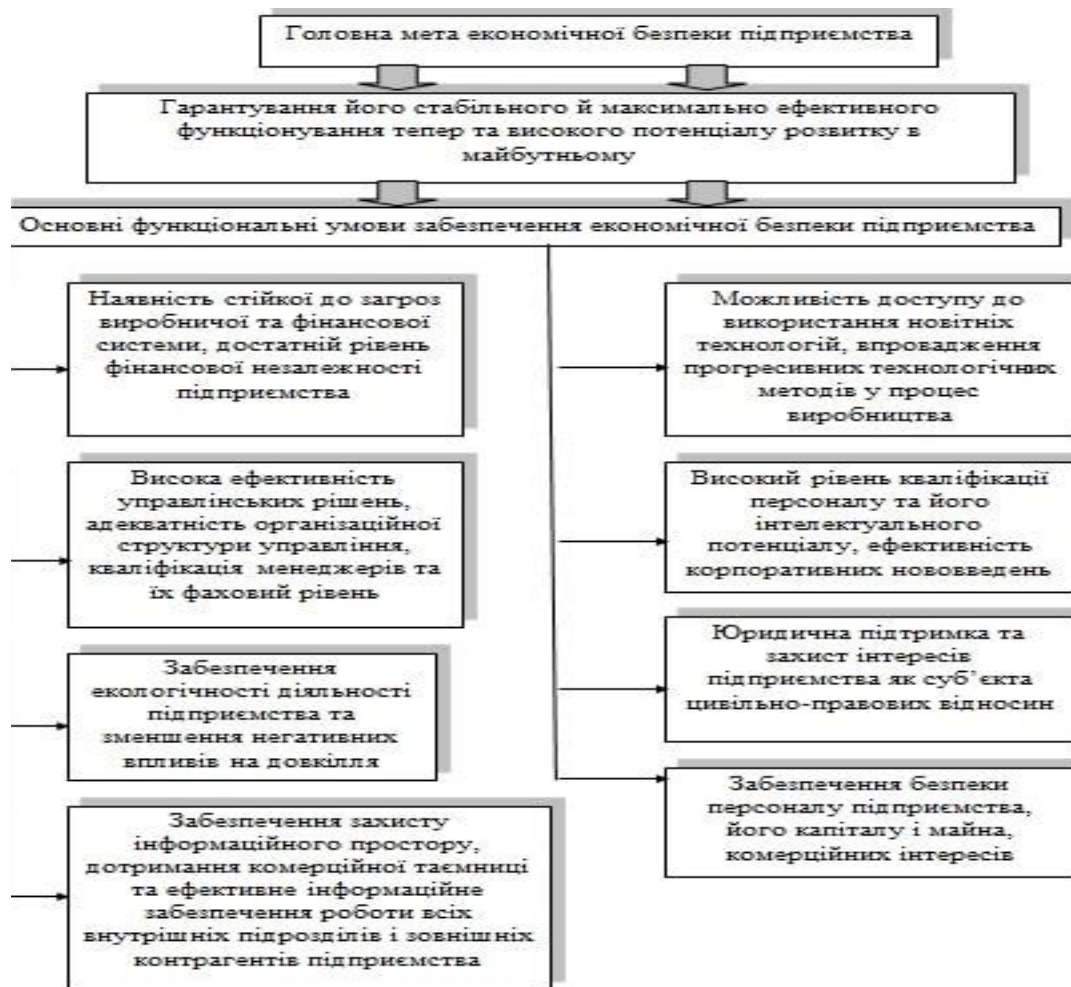

Рис. 1.3. Складові екологічної безпеки підприємства

Важливо застосовувати екологізацію, що базується на законодавчому рівні, враховуючи фіскальні важелі впливу як складовий елемент механізму екологічного розвитку підприємства, зокрема його фінансово-економічна складова управління.

Напрями, практичні заходи та методологія, що необхідна для розширення екологічного розвитку підприємства має ґрунтуватися на основі комплексу відповідності нормам екологічної безпеки, доцільності природокористування та ефективності ресурсозбереження. Це може забезпечити сталий розвиток підприємства та його функціонування при обмеженні природних ресурсів.

Система екологічного розвитку підприємства включають різні види діяльності, зокрема науково-методологічну, технологічну, інформаційну та виробничу (рис. 1.4.).

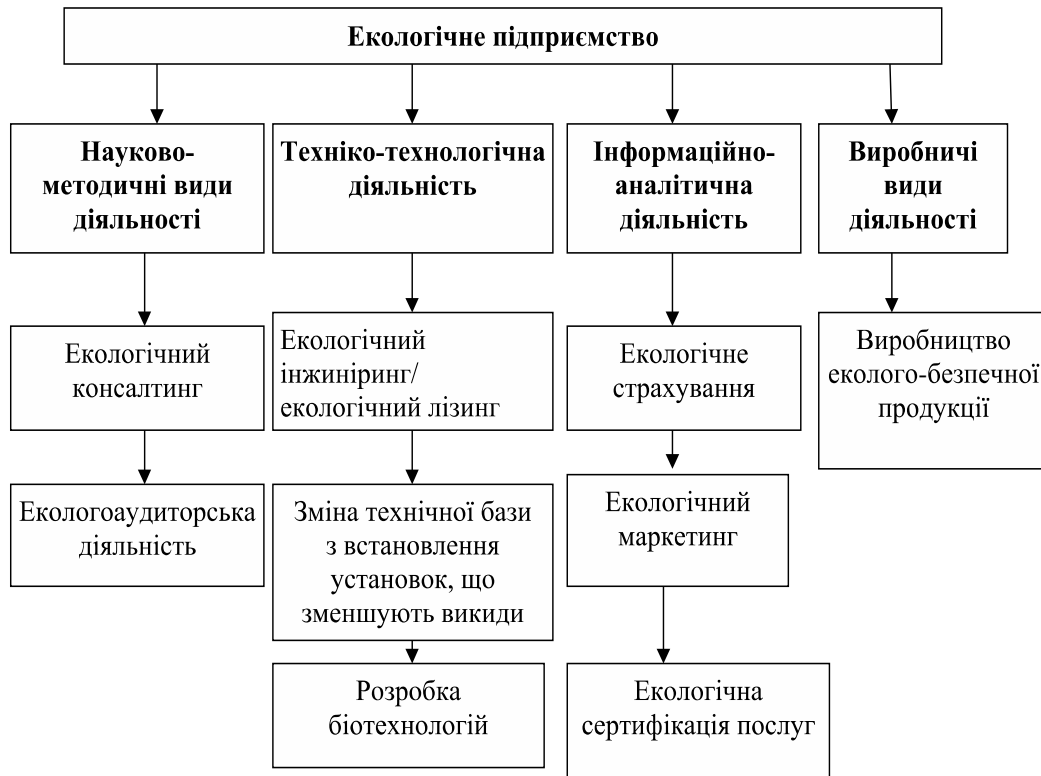

Рис. 1.4. Напрями екологічного розвитку підприємства

Для управління та ефективного функціонування підприємства на сучасних об'єктах господарювання застосовують професійну допомогу у формі консалтингу. При якому фахівці-консультанти у формі порад, рекомендацій після узгодження з керівництвом підприємства спільно виробляють рішення з проблем функціонування і розвитку.

Надання консультаційних послуг аудиторами з питань допримання вимог екологічного законодавства може надати екологічний консалтинг, який забезпечить такі види робіт:

- екологічну оцінку існуючих або проєктованих технологій;
- передпроектне обстеження родовищ корисних копалин та земельних ділянок;
- оцінка ефективності застосування природоохоронних заходів;
- допомога при екологічній сертифікації територій та виробничих об'єктів; - підготовка заяви та реєстрації промислових ділянок;
- підготовка угод про оцінювання екологічної шкоди та визначення потенційних витрат на усунення негативних впливів на довкілля навколи;
- підготовка договорів екологічного страхування; - розробка планів превентивних заходів щодо зниження екологічних ризиків; формування еколого-інформаційної документації;
- розробка та впровадження екологічної політики; розробка, супровід та інформаційне забезпечення впровадження екологічних проєктів;
- організація та проведення тренінгів, семінарів, громадських обговорень у сфері екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

Еколого-аудиторська діяльність забезпечує організаційний, правовий, методичний, консультативний супровід при проведенні екологічного аудиту.

При техніко-технологічній діяльності здійснення в певних організаційних та правових формах комплексу цілеспрямованих дій, котрі визначають, як результат, створення нових виробничих потужностей забезпечує екологічний інжиніринг (екоінжиніринг) в цілях мінімізації збитку у сфері охорони довкілля.

Екологічний лізинг визначає направленість його дії на будь-який вид матеріальних цінностей екологічного призначення, якщо у виробничому циклі не знищується. у виробничому циклі. Для виробництва об'єктом екологічного лізингу можуть бути: технології; обладнання, установки, машини, технології, котрі дозволяють більш раціонально використовувати природні ресурси, а також виробляти екологічно чисту продукцію і забезпечити зниження шкідливого впливу на стан довкілля.

Інформаційно-аналітична сфера діяльності в процесі екологізації включає екологічне страхування, екологічний маркетинг та екологічну сертифікацію.

Екологічне страхування це страхування цивільної відповідальності об'єктів господарювання (підприємств, установ, організацій), як страхувальників за шкоду, заподіяну діяльністю, що формує підвищену екологічну небезпеку.

Екологічний маркетинг передбачає спрямованість усієї діяльності підприємства (розробки продукції, виробництва, пакування, транспортування, реалізації, переробки та утилізації) для задоволення екологічно орієнтованого попиту на екологічно чисту продукцію та послуги.

Як вид добровільної сертифікації є екологічна сертифікація, об'єктами, якої є різноманітні товари, харчові продукти, та послуги, вироби та об'єкти нерухомості тощо.

В той же час для кожного підприємства існують перепони щодо екологізації. А це неоднозначно сформована система екологічного стимулювання підприємництва.

Необхідно щоб економічний механізм екологічного розвитку підприємства включав:

- значний обсяг державного замовлення;
- важелі пільгового кредитування та оподаткування;
- ціновою політику, що сформована за рахунок цільових джерел підтримки екологічного підприємства;
- зовнішнє фінансування;
- адміністративне співробітництво між відповідними державними органами та комерційними структурами;
- заходи та засоби, що використовує підприємство при екологічному розвитку підприємства мають бути з екологічно чистих матеріалів при обслуговуванні приміщень.

В Україні процеси екологізації виробництва підприємств України носять фрагментарний характер, внаслідок відсутності дійових механізмів впровадження екологічної політики. Екологізація виробництва найчастіше торкається окремих великих підприємств України, а малий бізнес залишається осторонь. Так за даними

фору підприємців молодого бізнесу, що відбувся у листопаді 2021 року у Києві лише 9% переймаються поліпшенням свого екологічного статусу і є представниками лінійної моделі економіки (рис 1.5).

Рис. 1.5. Екологічні пріоритети сучасних моделей економіки

РОЗДІЛ 2

Стан та перспективи екологічного супроводу в Україні

2.1. Сфера екологічного супроводу в Україні

Для забезпечення балансу між екологічними вимогами та інтересами підприємств при умові посиленням жорсткості екологічного законодавства як в міжнародному бізнесі, так і в Україні, необхідно практично забезпечити екологічний супровід виробничої діяльності.

Екологічний супровід підприємства це послуга, що передбачає повну чи разову передачу функцій адміністрування природокористування та екологічної звітності. Підприємство шляхом укладання договору про співпрацю може забезпечити безперервний моніторинг змін екологічного законодавства, швидко реагувати на виклики і проблеми, а також вчасно та якісно виконувати вимоги екобезпеки відповідно до діяльності.

Перевагами екологічного супроводу є зниження та гнучкість при розподілі витрат; доступ до найкращих професійних навичок; передбачувані, стандартизовані (міжнародні) процеси.

Сучасні вимоги щодо дотримання норм екологічної безпеки визначають обов'язковість для об'єктів господарювання постійно вести контроль, дотримуватись нормативів, поновлювати дозволи, формувати та здавати звітність та складати ще десятки важливих документів, які регламентуються десятками законів, постанов, кодексів, норм. Для дотримання усіх діючих вимог екологічного законодавства підприємству необхідно мати досвідченого еколога у штаті, який повинен мати декілька спеціалізацій та навички економічного аналізу та власну акредитовану лабораторію.

Українське екологічне законодавство визначає, що всі суб'єкти господарювання повинні дотримуватись норм екологічної безпеки при обов'язковій наявності пакета екологічної документації у підприємства. Відсутність дозвільних та екологічних документів є порушенням екологічного

законодавства і тягне за собою, як наслідки накладання штрафів і інші санкції від органів контролю, що можуть включати зупинку роботи підприємства, а це реальні збитки як для малого так і для середнього чи навіть для великого бізнесу.

Щорічне подання звіту про виконання умов дозволу на викиди забруднюючих речовин; звіт; 2ТП повітря, звіт; 2ТП водгосп; визначення ПЗУВ; формування та визначення ППУВ; декларація про відходи; формування та поновлення дозвільних документів; контроль за викидами забруднюючих речовин; контроль за якістю питної та стічної води; отримання дозвільних умов на скиди та викиди; різноманітні погодження з уповноваженими органами; проходження санітарно-гігієнічного контролю; отримання висновків Держпродспоживслужби; проведення дератизації, дезінсекції, дезінфекції; складання реєстрових карт ОУВ.

Все це не повний перелік необхідного екологічного супроводу сучасного підприємства на виконання діючих норм екологічного законодавства.

У зв'язку з цим, на сучасних підприємствах користуються послугами екологічного супроводу спеціалізованих підприємств. Замовлення послуги екологічного супроводу може включати послуги під час проведення планових та позапланових перевірок Державною екологічною інспекцією, та іншими контролюючими органами. Отже, підготовка усіх довідок, збір інформації та представлення інтересів підприємства під час перевірок або ж при врегулюванні можливих спорів проводять кваліфіковані спеціалісти у сфері екології.

Проте, більшість підприємств звертається до підрядних організацій у сфері екології тільки після виявлених порушень екологічною інспекцією та накладених багатотисячних штрафів.

Зважаючи на це, більш ефективно і менш затратно укласти договір на комплексне екологічне обслуговування (екологічний аутсорсинг) з перевіреним підприємством. Це забезпечить те, що чергова екологічна інспекційна перевірка пройде безболісно.

При укладанні договорів щодо надання послуг по екологічному супроводу в Україні можуть запропонувати виконати:

- оцінку впливів на довкілля;
- встановлення або ж скорочення санітарно-захисних зон;
- підготовку персоналу та документаціх, процесів для проходження екологічного аудиту;
- проектування захисту від шуму;
- експертизу проєктної документації;
- екологічний моніторинг для зниження ймовірності виникнення незворотних ситуацій, пов'язаних з техногенними впливами на навколишнє середовище;
- еколого-правовий консалтинг;
- оформлення документації щодо поводження з відходами;
- екологічну та соціальну оцінку процедури оцінки інвестиційного Проєкту;
- отримання необхідних дозвільних документів від державних органів для ведення господарської діяльності у галузі природокористування.

Якщо підприємство постійно чи іноді потребує повного циклу екологічних послуг від проектування до впровадження і підтримки готового продукту існують ряд структур котрі їх забезпечать за категоріями: екологічні послуги при аудиті, проектування та експертиза, водокористування, охорона атмосферного повітря, поводження з відходами та ін. (табл. 2.1.)

Таблиця 2.1.

Категорії та види екологічного супроводу підприємств

Категорії послуг	Види екологічного супроводу
Проектування та експертиза	Оцінка впливу на довкілля (ОВД)
	Стратегічна екологічна оцінка (СЕО)
	Проектування полігонів ТПВ та рекультивация сміттєзвалищ
	Розробка та погодження проєктів встановлення санітарно-захисних зон (СЗЗ), проєктів скорочення СЗЗ
	Проекти русло регулюючих та берегозакріплюючих робіт

Екологічні послуги	Енергетичний аудит підприємства
	Управління ризиками
	Екологічний аудит підприємства
	Розробка схем санітарної очистки
	Розробка, впровадження, сертифікація системи НАССР
	Радіаційний контроль
Охорона атмосферного повітря	Підготовка матеріалів для отримання дозволу
	Інвентаризація джерел викидів
	Дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферу
	Моніторинг, звітність викидів парникових газів
	Обґрунтування скорочення СЗЗ
	Розробка паспортів ПГОУ
	Підготовка Звітів по контролю норм ГДВ
	Консультації підприємств щодо відповідності скидів до Директив ЄС
Водо-користування	Розробка дозволу на спеціальне водокористування
	Розробка документації локальної системи водовідведення
	Проектування очисних споруд
	Розробка питомих норм водоспоживання, водовідведення
	Розробка паспортів свердловин
	Розробка проектів зон санітарної охорони джерел питного та господарсько-побутового водопостачання
	Розробка проектів нормативів гранично-допустимих скидів (ГДС)
Поводження з відходами	Розробка паспортів відходів
	Декларація про утворення відходів
	Інвентаризація відходів, реєстрові карти

Екологічний супровід підприємства це послуга, що передбачає певні вигоди для підприємства (рис.2.1.): економію грошей; дотримання вимог екологічної безпеки; високий рівень професіоналізму фахівців, які залучені до процедури; стабільність та сталість присутності еколога, що буде представляти інтереси підприємства в контролюючих органах та при проходженні процедури аудиту; мінімізацію реальних та потенційних ризиків.

Отже, екологічний супровід підприємства це виконання усіх вимог пов'язаних з охороною природно-ресурсного потенціалу ресурсів, природокористування та ресурсозбереження, виконання екологічних нормативів як у комплексі так і окремо.

Екологічний супровід об'єктів господарювання представляє гарантію екологічної безпеки та відсутності зауважень з боку контролюючих органів для підприємств будь-якого розміру та типу діяльності.

Рис. 2.1. Можливості сучасного супроводу підприємств.

Висококваліфікований персонал підприємств сфери екологічного супроводу, професійний досвід якого охоплює різні напрями охорони навколишнього середовища, охорони праці та промислової безпеки може забезпечити документообіг і еколого-юридичний супровід клієнтів-замовників аж до отримання позитивного результату в найкоротші строки.

2.2. Забезпечення аутсорсингу в Україні та світі

Комплексне обслуговування щодо екологічного супроводу підприємств в Україні найчастіше проводиться як екологічний аутсорсинг. Саме за рахунок послуг екологічного аутсорсингу вирішують завдання що стосуються безпеки довкілля; ведення екодокументації; формування та передача звітності до контролюючих органів. Все це дозволяє скоротити можливі ризики і створює реальний механізм мінімізації витрат, котрі пов'язані з еконаглядом.

Аутсорсинг в 1989 році був уперше визнаний як бізнес-стратегія. Хоча його

інструментарій був використаний протягом 70-х років в автомобілебудівній галузі. Аутсорсинг з самого початку використовувався в сфері послуг та секторі готельного бізнесу та охороні довкілля.

Аутсорсинг, зберігаючи за собою позиції зростання, протягом останніх десятиліть вносить зміни до способу ведення бізнесу як на локальному рівні так і на світовому ринку. Використовуючи послуги зовнішніх підрядників, фахівців у тій чи іншій галузі, компанія одночасно підвищує конкурентоспроможність і одержує доступ до необхідних професійних ресурсів, при цьому знижуючи витрати для вирішення поставлених вузькоспеціалізованих завдань. Аутсорсинг це комплекс заходів, спрямованих на передачу підприємством певних функцій іншій організації, яка спеціалізується професійно у сфері поставлених завдань. Також аутсорсинг має більш тривалий характер взаємодії порівняно з разовими послугами, які запитуються більш ситуативно. Так, приймаючи стратегічне рішення про аутсорсинг, Замовник аутсорсингу може мати доступ до інфраструктури зовнішніх компаній, окремих систем та існуючого бізнес-процесу, концентруючись на впровадженні профільної діяльності своєї компанії при цьому збільшуючи потужності, нарощуючи присутність на ринку.

Термін «аутсорсинг» Дж. Брайан Хейвуд визначив як "передачу внутрішніх операцій підприємства та всіх пов'язаних з ним активів організації постачальника послуг, яка пропонує надати певну послугу протягом визначеного терміну за узгодженою ціною".

Аутсорсинг (англ. outsourcing: out – зовнішній, той, що перебуває за межами, source – джерело) означає комплекс заходів, спрямованих на передачу підприємством певних процесів і функцій іншої організації, яка професійно спеціалізується у сфері поставлених завдань і має більш тривалий характер взаємодії у порівнянні з разовими послугами, що замовляють більш ситуативно.

При аутсорсингу, замовник одержує доступ до існуючого бізнес-процесу, окремих систем та інфраструктури зовнішніх компаній, збільшуючи потужності з нарощуванням присутності на ринку, концентрується на провадженні профільного виду діяльності у своїй компанії.

Найбільший вплив на розвиток аутсорсингу у світовому масштабі виявили такі процеси: розвиток сучасних технологій, глобалізація, політичні та економічні чинники, фінансові інструменти, законодавство про захист інформації, боротьба з корупцією.

В світі виділяють наступні моделі аутсорсингу:

- горизонтальну (американську) – для вирішення одного поставленого завдання використовується більша кількість виконавців;
- пірамідальну (японську) - передбачає більш довгострокову співпрацю на перспективу з можливістю розвитку галузевих і міжгалузевих кластерів;
- змішану.

В практиці аутсорсингу європейських країн, включаючи Україну, простежується змішання пірамідальної та горизонтальної моделей.

Глобалізація світової економіки стала основою використання аутсорсингу для компаній, які прагнуть значно підвищити конкурентоспроможність за рахунок реструктуризації управління, використання нових технологій та оптимізації виробничих процесів. Світовий досвід визначає, що перевагами аутсорсингу є забезпечення високого рівня конкурентоспроможності компаній на міжнародному ринку. Саме тому, особливо актуальним є впровадження аутсорсингу на українських підприємствах рис.2.1.

Екологічний аутсорсинг, як прогресивний метод організації екологічного управління діяльністю передає функції, що не відносяться до основного виробництва, компаніям, що мають відповідну ліцензію на проведення таких робіт і забезпечені висококваліфікованим персоналом. Впровадження екологічного аутсорсингу на українських підприємствах дозволить працювати більш ефективно, відповідно до вимог екологічного нормування, вивільнивши додаткові ресурси, що можуть бути направлені на розвиток, модернізацію та впровадження ресурсозберігаючих технологій.

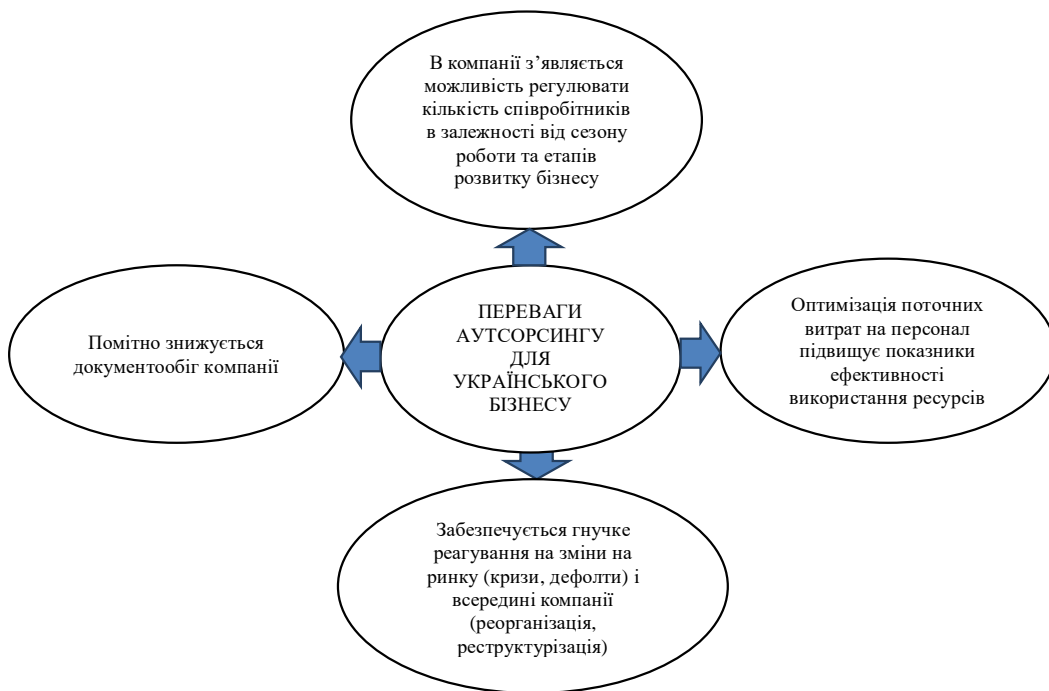

Рис. 2.1. Переваги аутсорсингу для бізнесу в Україні.

В той же час, питання вдосконалення законодавства України щодо аутсорсингу його економічної оцінки ефективності, а також створення механізму довіри потребують більш зваженої підготовки, розгляду та впровадження (рис.2.2.).

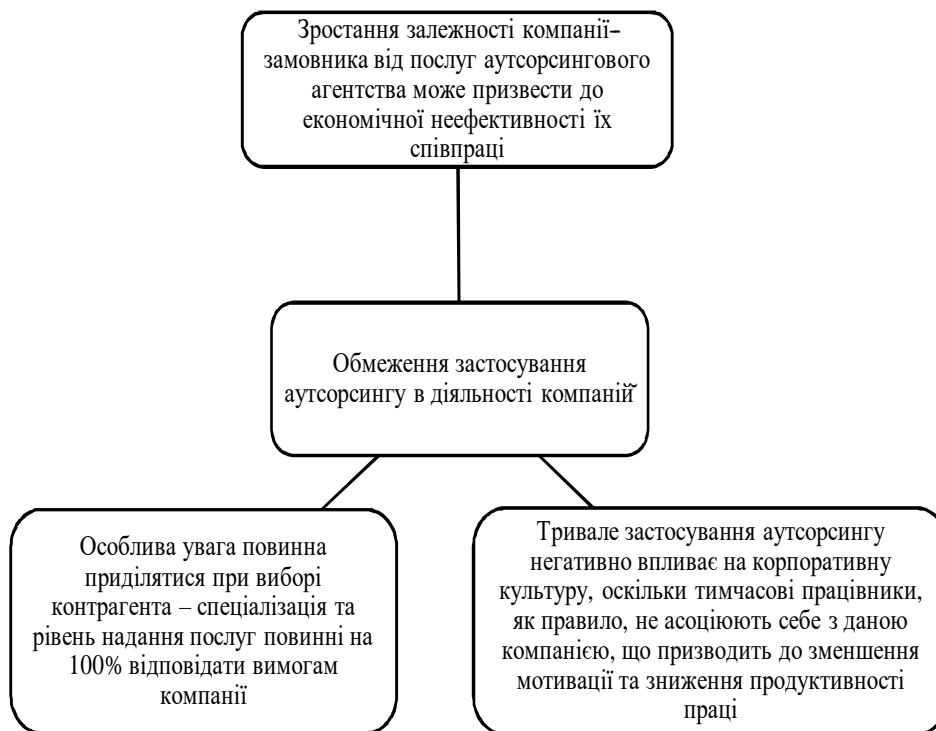

Рис. 2.2. Обмеження щодо поширення аутсорсингу в діяльності компаній

Поскілки екологічний аутсорсинг передбачає повну чи єдиноразову передачу функцій адміністрування природокористування та екологічної звітності, шляхом укладання договору про співпрацю де чітко прописано відповідальність, що покладена відповідного профільного спеціаліста, який має відповідну ліцензію.

Екологічний аутсорсинг забезпечує економію коштів і зумовлює економію за рахунок повного або часткового делегування адміністративних повноважень щодо природокористування, ресурсозбереження та екологічної звітності замовника, яку надає виконавець-професіонал.

Спектр послуг, що надають компанії екологічного аутсорсингу це:

- консультації профільних професіоналів-фахівців;
- в компанію замовника входить позаштатний еколог;
- виконання досліджень обов'язкових аналізів, вимагає екологічне нормування та законодавство;
- розробка та підготовка сучасної екологічної документації;
- підготовка відповідних заяв на отримання необхідних допусків та дозволів;
- формування екологічної звітності;
- підготовка до проведення екологічного аудиту та ін.

В той же час існує ряд факторів, що створюють несприятливі умови для розвитку і впровадження екологічного аутсорсингу в Україні, а саме:

- недостатня державна підтримка;
- звичка керівництва компанії завжди мати «своїх» фахівців;
- складність контролю за діяльністю аутсорсера;
- недовіра щодо розголошення комерційної таємниці;
- невпевненість в професіоналізмі сторонніх фахівців;
- ненадійність партнерських відносин.

2.3. Стан та особливості функціонування екологічного супроводу підприємств в Україні

Екологічний супровід виробництва може бути забезпечено за рахунок: екологічного аутсорсингу, інжинірингу чи консалтингу.

Екологічний аутсорсинг - вид послуг, коли спеціалізована організація шляхом укладання договору з потенційним клієнтом бере на себе виконання функцій еколога на підприємстві. Це найбільш популярна послуга в Україні.

Екологічний інжиніринг – це технологічні процеси, що впроваджуються з урахуванням пошуку оптимального рішення з точки зору підвищення надійності, скорочення енергоємності та зниження негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Екологічний консалтинг — надання консультативних послуг а по підготовці до екологічного аудиту на об'єктах замовника та оформлення висновків екологічного аудиту, у випадках, передбачених екологічним та іншим законодавством України (за вимогами міжнародних фінансових установ).

Нами проаналізовано діяльність підприємств, що працюють у сфері надання екологічного супроводу в Україні (табл. 2.2.)

Таблиця 2.2

Підприємства, що надають екологічний супровід (станом на 2021 рік)

Підприємство	Місто	Види екологічного супроводу
Waste.ua	Київ	Спеціалізований інтернет-ресурс.
Завод гумово-технічних виробів	Бориспіль	Послуги з механічної утилізації зношених шин та їх переробки в гумову крихту.

Гармонія-Техно фільтр, ТОВ	Дніпро	Виготовлення різних видів промислових фільтрів, які призначені для очищення технологічних газів та повітря.
Екозахист, НВП, ТОВ	Київ	Екоаудиторські та експертні послуги вітчизняним та іноземним інвесторам з питань, що стосуються охорони навколишнього природного середовища, техніки безпеки та санітарно-гігієнічних аспектів виробничої діяльності.
Екологічні Інвестиції, ТОВ	Київ	Послуги з вилучення, збору, перевезення, зберігання та утилізації небезпечних відходів.
Екоресурс, НВП	Одеса	Повний комплекс послуг в сфері екологічного та пожежного супроводу підприємства.
еМСієЛ, ТОВ	Київ	Багатопрофільна компанія, що надає професійні послуги з менеджменту, консалтингу та права у сфері екології.
Інтер-Еко, ПП	Вінниця	Проектні, дослідницькі та консультаційні послуги в сфері охорони довкілля та галузі промислової екології.
Підприємство	Місто	Види екологічного супроводу
Завод техніч- ного вуглецю	Кременчук	Виробництво технічного вуглецю для використання в шинній та гумово-технічній промисловості.
Спеценергоком- плекс, ТОВ	Київ	Послуги в сфері екології для розробки науково-технічної документації та отримання всіх необхідних погоджень і дозволів у галузі охорони навколишнього природного середовища під потреби бізнесу.
Техноекос, НВП, ТОВ	Дніпро	Роботи екологічної спрямованості для підприємств, установ, організацій різних галузей промисловості та сфер господарської діяльності.
Укргеолог- стром, ТОВ	Київ	Послуги в сфері геодезії, геології та інжинірингу. Розробка дозвільної документації.

Укреко-проект, НДІ	Запоріжжя	Науково-технологічне підприємство, що надає комплекс послуг в галузі поводження з небезпечними відходами та їх утилізації.
Укрекопром, НВК, ТОВ	Одеса	Широкий комплекс послуг у сфері поводження з відходами та екологічного обслуговування підприємств в Одесі та по всій території України.
Фабрика рукавних фільтрів	Кременчук	Виробник фільтровальних систем: промислових установок пиле- та газоочищення, систем вентиляції та кондиціонування.
Центр практичної екології, ТОВ	Полтава	Екологічні послуги в сфері оперативного консультування з екологічних питань, розробка та отримання дозвільних документів.

В результаті аналізу пропонованих послуг, що надають сьогодні в Україні, ми визначили основні види та з'ясували їх функціональну значимість, а головне наслідки відмови від проведення (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Послуги екологічного супроводу: завдання та наслідки відмови від проведення

Послуга	Завдання процедури екологічного супроводу	Наслідки відмови від проведення
Розробка спеціального розділу проектної документації "Оцінка впливу на навколишнє середовище" (ОВНС)	Комплексна оцінка впливів на природне, соціальне і техногенне середовище (далі – навколишнє середовище) та обґрунтованість допустимості запроєктованої планової діяльності. В процесі розробки ОВНС використовуються дані про сучасний стан навколишнього середовища в районі розміщення об'єкта планової діяльності (метеорологічні характеристики, фонові концентрації, стан ділянки, результати моніторингу стану атмосферного повітря, ґрунту, водного об'єкту та інше), результати інженерно-технічних і інших вишукувань, картографічні матеріали, проектна потужність запроєктованого об'єкту, сукупність інших досліджень, аналізів та експертиз тощо.	Передбачається адміністративна та кримінальна відповідальність.
Оцінка впливу на довкілля (ОВД)	Оцінка впливу на довкілля (ОВД) - це чітка процедура здійснення відповідної оцінки планованої діяльності, що відповідає Європейським принципам кращого регулювання.	Винні у порушенні законодавства з оцінки впливу на довкілля, притягаються до дисциплінарної, адміністративної, цивільної чи кримінальної відповідальності.

<p>Розробка проекту обґрунтування розміру санітарно-захисної зони (ПСЗЗ)</p>	<p>Проводиться комплексна оцінка існуючого стану навколишнього середовища, прилеглих промислових зон, міської житлової і сільбищної території, їх взаємне розташування а також прогноз з урахуванням розвитку підприємства. Виконується розробка організаційних та технічних заходів, що забезпечуватимуть дотримання санітарно-гігієнічних нормативів такомплексне обґрунтування розмірів санітарно-захисної зони по:</p> <ul style="list-style-type: none"> розрахунку розсіювання шкідливих речовин в атмосфері; моніторингу стану атмосферного повітря на межі прилеглої житлової (громадської) забудови; визначенню нормативних санітарно-захисних зон для індивідуальних джерел забруднення атмосфери; побудові нормативних санітарно-захисних зон для джерел шуму; побудові нормативної санітарно-захисної зони за сукупністю факторів. 	<p>В разі відсутності внесення у містобудівну документацію населеного пункту меж СЗЗ, територія санітарно-захисної зони може бути помилково відведена рішенням місцевих органів під забудову іншим інвесторам, що в майбутньому може спричинити значні фінансові наслідки та втрати для підприємства, територія СЗЗ якого не відповідатиме вимогам чинного законодавства.</p>
<p>Проект нормативів ГДС речовин, що скидаються разом зі зворотними водами у водний об'єкт</p>	<p>Проект нормативів ГДС речовин включає: фактичні дані щодо якісного і кількісного складу забруднюючих речовин у зворотних водах, отриманих шляхом лабораторних досліджень, величини середньорічних концентрацій, отриманих шляхом аналізу даних попереднього моніторингу; вхідні дані щодо гідрологічної, гідравлічної та гідрохімічної характеристики водоприймача зворотних вод; гідрографічну схему в межах адміністративного поділу з відображенням випусків зворотних вод, фонового і контрольного створів та також місць водозаборів (при їх наявності); вимоги до якості води водоприймача з урахуванням специфіки водокористування правове, методичне обґрунтування схеми і моделі розрахунку ГДС речовин, виходячи зі специфіки водокористування; кратність розбавлення зворотних вод водою водоприймача в зоні їх початкового змішування і лімітуючому контрольному створі.</p>	<p>В разі скиду зворотних вод у водний об'єкт за відсутності дозволу на спеціальне водокористування, шкода заподіяна внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього середовища, підлягає компенсації юридичними та фізичними особами. Розмір компенсації становить, як правило, десятки тисяч гривень.</p>
<p>Інвентаризація відходів виробництва</p>	<p>Інвентаризація відходів виробництва являє собою збір і систематизацію відомостей про матеріали, вироби та речовини, які переходять в стан "відходи" при здійсненні господарської діяльності. Інвентаризація проводиться з метою виявлення всіх джерел утворення відходів для регулярного і достовірного первинного обліку і контролю всіх видів відходів підприємства.</p>	<p>Діючим законодавство України інвентаризація відходів виробництва проводиться на добровільних засадах.</p>

Екологічний аутсорсинг	Вид послуг, коли спеціалізована організація шляхом укладання договору з потенційним клієнтом бере на себе виконання функцій еколога на підприємстві. Дана послуга передбачає повну або часткову передачу функцій адміністрування у сфері екобезпеки, ви отримуєте повноцінного професійного еколога, істотно скорочуючи свої витрати і адміністративно-трудова ресурси. Перелік і види робіт, що передаються компанією (підприємством) на аутсорсинг (абонентське обслуговування), визначається в кожному конкретному випадку в залежності від виду діяльності, структури підприємства, наявності філій і відділень та інших факторів.	Запобігає негативним наслідкам і фінансовим втратам у вигляді штрафних санкцій
Екологічний консалтинг	Комплекс робіт, пов'язаний з екологічним забезпеченням діяльності будівельних і проектних організацій, та інших підприємств, обласних муніципальних адміністрацій, що полягає головним чином в проектах ресурсозбереження, а також в проектах по зниженню ступеня забруднення навколишнього середовища підприємствами.	Виникнення питань при підготовці до сертифікаційного аудиту, а також проблеми функціонування після отримання сертифікату.
Оформлення документів для отримання Дозволу на спеціальне водокористування	Дозвіл на спеціальне водокористування оформлюється в разі забору води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води та скидання у водні об'єкти забруднюючих речовин, включаючи забір води та скидання забруднюючих речовин із зворотними водами із застосуванням каналів. У дозволі на спеціальне водокористування встановлюються ліміт забору води, ліміт використання води та ліміт скидання забруднюючих речовин.	Видача або надання відмови у видачі дозволу на спеціальне водокористування здійснюється протягом 30 календарних днів з дня надходження заяви та документів, необхідних для видачі дозволу.
Розробка реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів	Реєстрова карта складається за матеріалами інвентаризації ОУВ чи ООУВ на підставі всього комплексу наявної інформації, включаючи матеріали виробничої паспортизації відходів, дані прибутково-видаткових документів, дані спеціальних робіт, відомості спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами.	Адміністративна відповідальність, яка тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб - від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Оформлення та реєстрація Декларації про відходи	Суб'єкти господарювання, діяльність яких призводить виключно до утворення відходів, для яких показник загального утворення відходів становить від 50 до 1000 умовних одиниць, щороку подають декларацію про відходи.	Адміністративна відповідальність, яка тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб - від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Розробка індивідуальних технологічних норм водоспоживання і водовідведення	Для забезпечення раціонального використання і охорони вод, визначення лімітів водокористування водокористувачам, які здійснюють забір води з водних об'єктів і (або) інших джерел водопостачання, встановлюються технологічні нормативи водоспоживання.	Водоспоживання та водовідведення обов'язкова для суб'єктів господарювання які надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.
Розробка спеціальних регламентів для випуску зворотних вод з оперативним регулюванням витрат	Розробка оперативних регламентів виконується у випадку випуску зворотних вод з оперативним регулюванням витрат, наприклад, із накопичувачів, водойм-охолоджувачів, рибоводних та інших ставків	В разі відсутності спеціального оперативного регламенту, та скиду зворотних вод нараховується розмір компенсації, як правило, десятки тисяч гривень.

Отже, сучасний стан сфери екологічного супроводу в Україні перебуває на етапі коли є ряд перепон щодо його сучасного та ефективного функціонування. На нашу думку це може бути:

- відсутність чіткого законодавчого нормування;
- розміщення компаній лише в містах-мільйонниках;
- недоброчесність щодо інформування замовників;
- використанні лабораторної бази на умовах аренди, а відповідно можлива відсутність сертифікації, як обладнання так і фахівців персоналу;
- вузький спектр послуг, що надають компанії.

Ми проаналізували відгуки замовників, які є в інтернет ресурсах і зупинилися на більш детальній характеристиці ТОВ «Компанія Екологічного Інжинірингу «ЕКОКОМПАНІ».

Серед компаній, що і сьогодні працюють для надання екологічного супроводу слід відмітити ТОВ «Компанія Екологічного Інжинірингу «ЕКОКОМПАНІ», що має широкий спектр послуг, замовників та представлена в різних галузях господарювання по території України.

ТОВ «Компанія Екологічного Інжинірингу «ЕКОКОМПАНІ» (м.Чернігів) надає послуги в питаннях охорони довкілля і раціонального природокористування, що дає можливість уникнути порушень у сфері екологічного законодавства.

ТОВ «КЕІ«ЕКОКОМПАНІ» надає послуги екологічного супроводу з урахуванням економічних інтересів замовників за рахунок гнучкої цінової політики та ефективного менеджменту. Професіонали в своїй галузі співробітники компанії надають послуги:

- у вирішенні питань екобезпеки збалансованого природокористування та ресурсозбереження;
- забезпечення екологічної безпеки виробничої діяльності;
- впровадження економічно обгрунтованого системного підходу щодо норм екологічного законодавства;
- розробка та впровадження превентивних заходів по запобіганню забруднення довкілля;
- впровадження екологічно чистих та ресурсозберігаючих технологій в збалансованому, раціональному природокористуванні.

Досвід та професіоналізм фахівців дозволив компанії мати широку географію клієнтів замовників (дод.1).

Компанія надає екологічний супровід різноплановим підприємствам (дод.2), а саме, наступні послуги: розробка спеціального розділу проектної документації “Оцінка впливу на навколишнє середовище” (ОВНС); оцінка впливу на довкілля (ОВД); розробка проекту обгрунтування розміру санітарно-захисної зони (ПСЗЗ); проект нормативів ГДС речовин, що скидаються разом зі зворотними водами у водний об'єкт; інвентаризація відходів виробництва; екологічний аутсорсинг; екологічний консалтинг; оформлення документів для отримання Дозволу на спеціальне водокористування; розробка реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів; оформлення та реєстрація Декларації про відходи; розробка індивідуальних технологічних норм водоспоживання і водовідведення; розробка спеціальних регламентів для випуску зворотних вод з оперативним регулюванням витрат.

Від виду діяльності, структури підприємства, наявності філій і відділень та інших факторів залежить вартість послуг екологічного аутсорсингу ТОВ «КЕІ «ЕКОКОМПАНІ», що представлений пакетами “Економ” , “Оптимальний” , “Все включено”.

2.4. Тенденції розвитку сфери екологічного супроводу в Україні

Україна має значний потенціал для розвитку екологічного аутсорсингу, впровадження якого може забезпечити екологізацію виробництва, підвищити конкурентоспроможність, як на вітчизняному так і міжнародному ринках. Розвитку екологічного аутсорсингу в Україні сприятиме розширення напрямів його функціонального визначення: як взаємовідносини «замовник-постачальник» та як бізнес інструмент екологічного управління сучасним підприємством..

Сьогодні на ринку послуг аутсорсингу в Україні існує конкуренція та боротьба як за клієнтів, так і за висококваліфікований персонал. В Україні всього 143 аутсорсингових підприємств відповідн відомостей з Єдиного державного реєстру і тільки близько 15% мають екологічну направленість. Аутсорсингові підприємства переважно знаходяться в містах з мільйонним населенням, але з’являться в областях та районах.

В своєю чергою, Україна стабільно зберігає своє 24 місце в ТОП-25 глобального рейтингу Global Services Location Index, GSLI, який з 2004 року готує американська консалтингова компанія А. Т. Kearney.

Хоча практика застосування аутсорсингу в багатьох країнах викликає і негативне ставлення, беручи за основу аргументи про втрату робочих місць під час дислокації виробничих процесів, які особливо відчутні в промисловості.

Особливістю глобалізації у світі є розвиток технологій, що формують одним із видів сучасного аутсорсингу – краудсорсинг, коли може залучатися широке коло осіб до вирішення поставлених завдань, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології в усьому світі.

Сьогодні краудсорсинг використовується для виконання мільйонів невеликих завдань в усьому світі за рахунок пошуку та рекрутингу професіоналів.

В Україні в сфері екологічного супроводу починають утворюватись екологічні інжинірингові організації. Хоча їх функція, досягнення сталого розвитку виробництва, є актуальною та важливою. В той же час, вони ще мають, як правило, недосконалу структуру та вузьку спеціалізацію.

Послуги екологічного інжинірингу забезпечують здійснення постійного екологічного контролінгу виробництва в системі моніторингу та регулюванні. Методики екологічного інжинірингу оцінки й контролю екологічної складової поточної діяльності або запланованого об'єкту включають наступні процеси:

- документована незалежна, комплексна оцінка дотримання суб'єктом господарської діяльності вимог, нормативів та регламентів в галузі охорони довкілля, виконання вимог гармонізованих міжнародних стандартів, а також підготовка рекомендацій з поліпшення діяльності;

- висококваліфікована допомога керівникам щодо забезпечення діяльності, що надається незалежними експертами, які спеціалізуються в конкретній області;

- комплексна системи спостережень за станом довкілля навколишнього, оцінка та прогноз змін стану природного та антропогенного середовища під впливом різноманітних екологічно небезпечних факторів.

Комплексні інжинірингові організації супроводжують об'єкт, починаючи з складання проектної документації та закінчуючи задачею його «під ключ». У цьому випадку фахівці погоджують свої дії на різних етапах виробництва та максимально доцільно використовують засоби для зниження техногенного навантаження на навколишнє середовище. Це може бути устаткування для очистки газових викидів та промислових стічних вод або ж засоби для раціонального використання природних ресурсів, зокрема устаткування для рекуперації відходів, замкнуті газо- та водооборотних цикли.

І хоча оцінка послуг екологічного інжиніринга неоднозначна. Все ж таки досвід формування таких послуг, зокрема на Херсонщині в 2020 році забезпечив

комплекс цілеспрямованих заходів, що здійснювалися у певних організаційних та правових формах і в результаті яких було створення нових виробничих потужностей з мінімізацією збитків у сфері охорони довкілля та впровадженні сучасних ресурсозберігаючих технологій.

Саме тому в перспективі екологічний інжиніринг може впроваджувати технологічні процеси підвищення надійності зі скороченням енергоємності та зниження негативного впливу на навколишнє, життєве та природне середовище.

При підготовці підприємств до екологічного аудиту постають численні питання, щодо виконання вимог екологічного законодавства та правильного трактування висновків аудиторської перевірки. Останнім часом підприємства, що виходять на міжнародний ринок звертаються щодо консультативних послуг екологічного консалтингу.

Серед таких консультативних послуг екологічного консалтингу можуть бути:

- передпроектне обстеження родовищ, земельних ділянок, щодо існуючих екологічних проблем;
- екологічна оцінка існуючих або проєктованих технологій;
- оцінка ефективності природоохоронних заходів;
- підготовка проведення екологічної сертифікації;
- підготовка екологічної заяви;
- формування угод з екологічного страхування;
- розробка планів зниження екологічних ризиків;
- незалежна оцінка дотримання підприємством нормативно-правових вимог природоохоронного законодавства України і вимог міжнародних стандартів у галузі довкілля;
- підготовка підприємства до проходження сертифікаційного, реєстраційного та/або наглядового аудиту системи екологічного управління (ISO14000);
- формування природоохоронних цілей та завдань;
- розробка екологічної та політики підприємства;
- визначення пріоритетів в природоохоронній діяльності;

- розробка рекомендацій щодо зменшення ризику виникнення надзвичайних екологічних ситуацій;
- моніторинг, регулювання, мінімізація обсягу викидів та скидів забруднюючих речовин, утворення відходів;
- визначення напрямів ресурсозбереження;
- формування системи екологічного інформування, освіти та навчання персоналу;
- розробка та впровадження програми екологічно безпечного розвитку об'єктів господарювання.

Отже, темпи розширення сфери екологічного супроводу підприємництва в Україні стримує недосконала правова база, не відповідність вимогам доброчесності в окремих випадках, відсутність механізмів підтримки, стимулювання та зовнішнього фінансув

ВИСНОВКИ

Встановлено, що в Україні господарська діяльність та розвиток підприємств-природокористувачів обов'язково повинні відбуватися за власною екологічною політикою за допомогою механізму удосконалення процесу екологізації. Механізм забезпечення виконання вимог екологічного законодавства, як сукупність методів та інструментів управління, за допомогою яких організуються, регулюються й координуються процеси природокористування в сукупності з виробничими і соціальними процесами, забезпечується належний рівень екологічності виробництва і споживання, зберігається якість на вколишнього природного середовища. А це потребує певного екологічного супроводу виробничої діяльності.

Визначено, що екологічний супровід підприємства це послуга, що передбачає повну чи разову передачу функцій адміністрування природокористування та екологічної звітності. Підприємство шляхом укладання договору про співпрацю може забезпечити безперервний моніторинг змін екологічного законодавства,

швидко реагувати на виклики і проблеми, а також вчасно та якісно виконувати вимоги екобезпеки відповідно до діяльності.

Спрогнозовано, що основним видом екологічного супроводу підприємств в Україні, на сьогодні, є екологічний аутсорсинг, що має ряд обмежень через відсутність законодавчого визначення. Переваги аутсорсингу в екологічному супроводі є зниження та гнучкість при розподілі витрат; доступ до найкращих професійних навичок; передбачувані, стандартизовані (міжнародні) процеси.

Сучасний стан сфери екологічного супроводу в Україні перебуває на етапі коли є ряд перепон щодо його сучасного та ефективного функціонування. На нашу думку це може бути:

- відсутність чіткого законодавчого нормування;
- розміщення компаній лише в містах-мільйонниках;
- недоброчесність щодо інформування замовників;
- використанні лабораторної бази на умовах аренди, а відповідно можлива відсутність сертифікації, як обладнання так і фахівців персоналу;
- вузький спектр послуг, що надають компанії;
- відсутність механізмів підтримки, стимулювання та зовнішнього фінансування.

В Україні в сфері екологічного супроводу починають утворюватись екологічні інжинірингові організації. Хоча їх функція, досягнення сталого розвитку виробництва, є актуальною та важливою. В той же час, вони ще мають, як правило, недосконалу структуру та вузьку спеціалізацію.

Особливістю глобалізації у світі є розвиток технологій, що формують одний із видів сучасного аутсорсингу – краудсорсинг, коли може залучатися широке коло осіб до вирішення поставлених завдань, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології в усьому світі.

Сьогодні краудсорсинг використовується для виконання мільйонів невеликих завдань в усьому світі за рахунок пошуку та рекрутингу професіоналів у сфері екологічних послуг.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев І.В., Партин Г.О., Дідух О.В. Аутсорсингова діяльність виробничих підприємств: моногр. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. – 152 с.
2. Гутарева Ю.В. Особливості комерціалізації інноваційних розробок на умовах аутсорсингу / Ю.В. Гутарева, Б.С. Аннаєв // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – № 12(2). – С. 88-90. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2015_12%282%29__22.
3. Загородній А.Г. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства / А.Г. Загородній, Г.О. Партии // Фінанси України. – 2009. – № 9 (166). – С. 87–97.
4. Згуровський М. Сталий розвиток у глобальному і регіональному вимірах: аналіз за даними 2012 р. / М. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 84 с.
5. Зозульов О. Аутсорсинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в умовах глобалізації / О. Зозульов, О. Микало // Економіка України. – 2009. – № 8 (573). – С. 16-24.
6. Ілляшенко С.М., Ілляшенко Н.С. Екологічний маркетинг і еколого-економічна безпека. Вісник Черкаського уні-верситету. Серія «Економічні науки». 2003. Вип. 48. С. 162–170.
7. Калініченко Т. Б. До питання формування організаційно-економічного механізму управління природокористуванням: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.meprints.ksame.krakov.ua>.
8. Кожушко Л. Ф. Мотивація та екологічне стимулювання інвестиційної діяльності у сфері агроеліоративного землеробства України / Л. Ф. Кожушко, С. Г. Мороз // Вісник СумДУ. – 2007. – № 1. – С.169–175.
9. Куцин Є.М. Теоретичні та прикладні аспекти аутсорсингу / Є.М. Куцин // Вісник Хмельницького національного університету. - 2011. – №1. – С. 213–217.
10. Лисенко Т.І. Передумови виникнення та перспективи застосування аутсорсингу як інструменту підвищення конкуренто-спроможності підприємства / Т.І.Лисенко // Економічний вісник університету. - 2010. - №1. - С. 85-92.
11. Лігоненко Л.О. Аутсорсинг як інструмент оптимізації та підвищення

ефективності бізнесу / Л.О. Лігоненко, Ю.Ю. Фролова // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 6 (48). – С. 115–125.

12. Макарова Н. С. Економіка природокористування / Н. С. Макарова, Л. Д. Гармідер, Л. В. Михальчук. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 322 с.

13. Напрями державної політики щодо екологізації національної економіки: аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/807>

14. Новіцький В. Є. Економічні ресурси цивілізаційного розвитку / В. Є. Новіцький. – К.: НАУ, 2004. – 268 с.

15. Перга Т. Інноваційні механізми екологічного менеджменту в Україні / Т.Перга // Дослідження міжнародної економіки: Збірник наукових праць. - К.: ІСЕМВ НАН України, 2011. - Випуск 2 (67). - С. 75-86.

16. Петрик І.В. Аутсорсинг бізнес-процесів у функціонуванні інтегрованих підприємств: монографія – Львів: Растр-7, 2017. – 404 с.

17. Петруня Ю.Є., Петруня В.Ю. Маркетингові екологічні стратегії підприємств. Механізм регулювання економіки. 2007. № 4(32). С. 185–190.

18. Подлевський А.А. Аутсорсинг як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств / А.А.Подлевський, М.М. Матвійчук // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – № 1(49) Серія «Економіка». – С. 162–168.

19. Поплавська Ж. Економічні аспекти екологізації / Ж. Поплавська, В. Поплавський // Вісник НАН України. – 2005. – №10. – С. 26–34.

20. Прокопенко О. В. Економічне стимулювання реалізації екологічної політики інвестиційного забезпечення природокористування [Електронний ресурс] / Сайт журналу “Ефективна економіка”. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_8_4.

21. Синякевич І. Екологізація розвитку: об’єктивна необхідність, методи, пріоритети / І. Синякевич // Економіка України. – 2004. – № 1. – С. 57-63.

22. Синякевич І. Екологічна політика: Стратегія подолання глобальних екологічних загроз / І. Синякевич. – Львів: ЗУКЦ, 2011. – 332 с.

23. Сусіденко В.Т. Принципи побудови договірних каналів розповсюдження на принципах аутсорсингу / В.Т. Сусіденко, О.М.Танасійчук, Р.Г. Жарлінська // Вісник Хмельницького національного
24. Україна: прогрес на шляху сталого розвитку // Інформаційно-аналітичний огляд виконання «Порядку денного на ХХІ століття» / за ред. Б. Данилишина. – К.: ЗАТ «Ніч лава», 2012. – 224 с.
25. Фещенко В. П. Екологізація виробництва як чинник підвищення конкурентоспроможності економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/18NiIN2007/Economics/22417.doc>.
26. Хомош Ю. С. Екологічна культура як стратегія розвитку промислових підприємств // Вісник ХНУ, 2007. – №4. – С.143–145.

ДОДАТКИ

Додаток А

Географія замовників екологічного супроводу

ТОВ “КЕІ“ЕКОКОМПАНІ” (м. Чернігів)

